

Blindgyder i Syrien

Fotokunst: Den danske fotograf Krass Clements bog med rejsefotos fra 2001 tager os ind i gyderne, skyggerne og gaderne, hvor man haster af sted under Assads maledede kontrafejer. Aner man, at landet går sin undergang i møde?

FOTOBOG
KRASS CLEMENT
IMPASSE HOTEL SYRIA
184 sider, 400 kr.
Gyldendal

MICHAEL KIRKEBY
kultur@jp.dk

På de første sider i Krass Clements nye, store fotobog, "Impasse Hotel Syria", kan man se en ung mand, en gadesælger måske, stå og holde en stribe postkort over Syriens mange imponerende historiske og religiøse seværdigheder foran sig. Der er to næsten identiske billeder af ham, og på det sidste ser han lidt ubekvem ud ved situationen. Som om han ikke rigtig vil være ved de motiver, han sælger. Og det er så både første og sidste gang i Clements nye billedepos, som består af i alt 184 fotografier fra Syrien taget under en rejse i 2001, at man kommer i nærheden af det postkortpræne Syrien.

Krass Clement er rejsende i landet. Det er antydet i tit-

len. Det vidner scenerne fra busser, landeveje, stationer, hoteller og andre turistanthold om – og det forklarer måske også fraværet af besøg i private hjem. Han bevæger sig i de offentlige zoner, men går i en lang bue uden om officielle seværdigheder. I stedet opsøger han sine egne foretrukne – i byernes travle hverdagsrum, inde på spisestederne, i moskeer, i biografer, på begravningspladser, ude i gaderne og, ikke mindst, omme bagved i gyderne. Der, hvor den skarpe sol aldrig når helt ind i de dybe skygger.

Clement Classic

I en vis forstand har Krass Clement sin rejsefortælling med hjemmefra. Det foretrukne motivvalg, temperamentet, der mikser blød melankoli med behård usentimentalitet, de mange lange blikke, venerationen for det forfaldne og forladte, hele grundstemningen simpelthen – det er alt sammen set før og løber som en rød tråd gennem hans produktion, over tyve bøger, siden debutten med "Skygger af øjeblikke" i 1978.

Et af fotografierne viser en mur, møgbeskidt og krakeleret, hvor nogen i tidernes morgen har tegnet en telefon og nogle numre nedenunder. Noget af den nu forsvundne maling har taget dele af telefonen og de arabiske tal med sig i faldet. Her er det svært at ringe op, komme igennem, linjen er død for længst. Krass Clement har fotograferet den slags motiver utallige gange før. Men det er lige meget, for det fungerer stadig, når man bladrer rundt i hans univers.

Groft sagt kunne Clements nye bog lige så godt kunne have udspillet sig i andre lande og andre byer. Men det er kun den halve sandhed. For selvom der ikke er tale om en dokumentarskildring, er det jo ikke en hvilken som helst location. De sort-hvide fotografier fra Syrien tilbage i 2001 er indrammet af enkelte farvefotografier. I begyndelsen ser vi, hvordan mørke, næsten sorte blodstriber løber ned over et avisudklip, der viser sønderbombede beboelseskvarterer fra den syriske borgerkrig. Bogen lukker med et

Linjen er død. Krass Clement smag for det forfaldne og melankolske fornægter sig ikke i "Impasse Hotel Syria". Foto fra bogen

mørkt fotografi af blå fingre, der stikker ud af noget, som ligner en ligpose.

Selvfølgelig kan man ikke lade være med at læse Syri-

ens senere skæbne ind i disse fotografier. Kan man se nogen steder, at vi er i et land på vej ind i en blindgyde, som går sin egen under-

Clement søger ind i byernes travle hverdagsrum - spisesteder, moskeer, biografer, butikker. Der hvor lyset aldrig når ind. Foto fra bogen

gang i møde? I hvert fald fungerer Syrien effektivt som kulisse for en skildring af liv, der ikke leves udpræget lykkeligt, hvor folk gem-

Foran linsen haster syrerne afsted, gemt bag tøj, i løb fra skygge til skygge. Man læser uvilkårligt den aktuelle borgerkrig ind i billederne, skønt de er taget før ragnarok brød løs. Foto fra bogen

Når diktorer dør

■ To nye tegneseriealbum af Nury og Robin fabulerer over to markante dødsfald i russisk historie.

TEGNESERIER

FABIEN NURY (TEKST) OG THIERRY ROBIN (TEGNINGER)
EN RUSSISK HISTORIE. DØD OVER ZAREN/STALINS DØD

Oversat af Søren Vinterberg
130+120 sider, 298 kr. pr. stk., 548 kr. samlet
Faraos Cigarer

JAKOB STEGELMANN

kultur@jp.dk

De værste diktorer holder længe, langt udover deres levetid. Deres mytiske magnetisme er stærk. Og der kan digtes videre, for hvorfor holde sig til historiske fakta, når den slags alligevel ikke er til at stole på? Det er i hvert fald udgangspunktet for den franske forfatter Fabien Nury og hans tegner Thierry Robin. De har lavet to album fra Ruslands historie, hvor de forholder sig meget frit til historiske fakta. I "Død over Zaren" fortæller de om attentatet på storfyrst Alexandrovitj i 1905, mens de i "Stalins død" er rykket til 1953. To vidt forskellige situationer med mange fællestrekk: intriger blandt styrets øverste og overgreb på en fattig, sultende befolkning.

Men ellers er det to vidt forskellige beretninger. I "Død over Zaren" er hovedpersonen en fyrste, der gør klar til et attentat, alle ved skal komme, en forløber for begivenhederne i 1917. Han forsøger at undslippe, men ved egentlig godt, at det er håbløst. Han er en brik i et vanvittigt spil, som går i gang, da han vistnok uforvarende udløser en massakre på civile demonstranter.

"Stalins død" er et gangster-inspireret drama om

Nury og Robins dobbeltværk er virtuost fortalt og tegnet. Men hvad er opdigtet, og hvad har et virkeligt forlæg? Ill. fra bogen

magtspillet omkring despotens dødsleje. Hvem skal overtage? Den kyniske politiker Beria, den naive, underdanige Molotov eller nogle af de "unge", Bulgandin og Krutsjtjof? Og hvad med Stalins to børn, der er besværlige? Det er vold og mord (skæg og ballade?) fra dengang Sovjet var det on-

de imperium, man elskede at hade og frygte.

Fiktion eller fakta?

Man skal se bort fra alle de friheder, Nury tager – han opfinder store, dramatiske og blodige situationer, der ikke har fundet sted, han laver tidsforskydninger og lægger detaljer ind, som det passer ham. Men er man parat til det, får man to forrygende, stemningsfulde og til tider meget vittige dramer om hændelserne blandt de supermagtfulde og deres hæmningsløse, indbildte ret til at gøre, hvad der passer dem. Det svære er, at Robins ret fabelagtige tegninger leverer en så troværdig illusion, at man nemt glemmer, at det er et halvfiktivt drama med virkelige, historiske personer.

Skaberne tager den amerikanske forfatter Ambrose

Bierce med som alibi i et efterskrift. Han døde omkring 1914, men han var meget optaget af det, han opfattede som historikers sladderagtige gengivelse af begivenheder – og af den subjektive sandhed. Om han mente det helt, som Fabien Nury gerne vil se det, er svært at sige, men der er bestemt mindelser om Bierces fortællinger fra den amerikanske borgerkrig i de to album.

Oplevelsen af "Død over Zaren" og "Stalins død" er derfor lidt ambivalent. Det er fremragende tegneseriekunst, virtuost fortalt og tegnet – men det er også forvirrende, at man aldrig ved, om man får serveret en bekræftet historisk begivenhed eller et stykke ren fiktion. Måske skulle de have valgt den rene fiktion, men så havde det jo ikke været Stalin, og hvor var så den mytiske magi?

mer sig bag tøj, løber fra skygge til skygge, og hvor diktorer, både den ældre og yngre Assad, kigger med fra plakater i busser, over billetlugen, fra malerier, på mure, plankeværker osv.

Clement er en internationalt anerkendt og prisbelønnet dansk kunsthøfotograf. Men oprindeligt er han uddannet filminstruktør, og det skinner igennem. Rækkefølgen er ikke tilfældig, nogle steder har man fornemmelsen af at bladere gennem subtile stills fra en film.

Om dagen, i gadernes vrimmel, forsøger Clement at fange et glimt af de mange indhyllede kvinder, der haster forbi. Det er ikke let. Men fra turistens vindue i den mørke hotelfacade skinner lyset ud i natten. Indenfor står en kvinde og klæder sig af foran sengen. I de næste billeder buldrer et lastvognstog kraftfuldt gennem natten på gaden neden for vinduerne. Tegn på liv, trods alt.

Den 5. maj 2017 åbner kunstmuseet Davids Samling i København en udstilling med Krass Clements fotografier fra Syrien.

Den falske tilståelse

■ Lars Kjædegaard har skrevet endnu en ferm og uprætentios Hvid & Belling-krimi.

KRIMI

LARS KJÆDEGAARD
DET DER ER VÆRRE

302 sider, kr. 199,95
Rosinante

LARS OLE SAUERBERG

kultur@jp.dk

De fleste af vor tids forfattere af krimier synes at have den holdning, at krimistrukturen skal bruges til at fremme budskaber, som rækker ud over den effektive og derfor underholdende spændingskurve, som krimien har perfektioneret. Det kan blive til rene udstyrstykker udi livsstil, ek-

sistens, etik, sygdom, vold og meget andet.

Lars Kjædegaard har ikke ambitioner i den retning. Han skriver klassisk udfordrede krimier af den slags, hvor gåden må løses inden for den begrænsede kreds af personer, der er præsenteret til at begynde med i historien.

Gnist fra det seksuelle

Hans makkerpar, politieforskerne Thor Belling og Anita Hvid, er gode til at inspirere hinanden professionelt. Deres venskabelige meningsudvekslinger, som er resultat af et langt og godt samarbejde, har en ekstra gnist fra deres seksuelle forhold, der ikke mindst bruges til at tage toppen af et oftest stresset job.

Denne gang, i krimi nr. 9

om makkerparret, gælder det en gammel sag. Belling kaldes til et hospice, hvor en terminal kvinde tilstår et drab, hun begik mange år tidligere. Men dengang faldt der faktisk en tilståelse fra en mand, som nu er ved at være færdig med at afsone sine 10 års fængsels-

dom.

Det var Belling, der i sin tid havde efterforskningen, som han opfattede som ren rutine. Men nu vil han gerne have bragt orden i sagerne. Så han og Hvid får lov til at se på den ellers afsluttede sag.

Der bliver gransket i det ellers så pæne Rungstedts snavsede vasketøj, før der kan bindes en ny knude på sagen. Det gælder om at finde motivet for den falske tilståelse i den falske morders omgangskreds.

Som sædvanlig hos Lars Kjædegaard har vi at gøre med en ferm skrevet, effektiv, uprætentios og underholdende krimi, hvis udløbsdato er markeret af den håndfuld finter til den aktuelle danske virkelighed, der appellerer til korttidshukommelsen.

SPROGET

Japanske lomme-monstre

JØRGEN NØRBY JENSEN,

seniorrådgiver i Dansk Sprogævn
sproget@jp.dk

De seneste måneder har man kunnet se markant flere personer end sædvanligt gå rundt med næsen i deres telefoner. Adfærden skyldes *Pokémon Go*, der er et spil hvor man skal finde og fange *Pokémon*-figurer der dukker op på telefon-skærmen. Figurene ser ud som om de findes i virkeligheden, og spillerne må bevæge sig rundt udenfor for at lede efter dem.

Pokémon blev lanceret som spil til spillekonsollen *Game Boy* af det japanske firma Nintendo i 1996, og siden har fænomenet bredt sig til en lang række andre medietyper. Ordet *Pokémon* er dannet i japansk som en sammensætning af ordforbindelsen *poketto monsuta*, der er den japanske udgave af engelsk *pocket monsters*, altså "lomme-monstre". Der er tale om et såkaldt teleskopord, dvs. et ord der er dannet ved at to ord er skudt ind i hinanden (ligesom rørene i en teleskopantenne) således at en del af udtrykket forsvinder. Andre teleskopord er f.eks. *brunch* (af *breakfast* + *lunch*), *kolonorm* (af *kolossal* + *enorm*), *minarine* (af *minimum* + *margarine*), *prekariat* (af *prekær* + *proletariat*), *blog* (af *web* + *log*) og *burkini* (af *burka* + *bikini*).

Omdannelser og afkortninger af engelske ord og udtryk er ikke helt ualmindelige i japansk. Ordet *deji-kame* er eksempelvis en afkortning af ordforbindelsen *dejitaru kamera*, den japanske udtale af *digital camera*, mens udgangspunktet for ordet *famiresu* er ordforbindelsen *famir restorant*, dvs. *family restaurant*. Tilsvarende er *rimokon* og *sumaho* afkortninger af hhv. *rimoto kontorōra* og *sumāto to fon*, dvs. *remote control* og *smartphone*. Japansk kan ikke have konsonantforbindelser og indsætter derfor en lang række "støttevokaler" i låneordene.

Som navn bør *Pokémon* skrives på samme måde som varemærkeindehaveren gør det, altså med stort P og accenttegn over e'et. Men som betegnelse for de små figurer i universet bør ordet skrives efter de almindelige retskrivningsregler, altså med lille p. Ordet kan med fordel bøjes helt regelmæssigt: *en pokémon, pokémonen, flere pokémoner, alle pokémonerne*.

Har De spørgsmål om sproget?

Skriv til Morgenavisen Jyllands-Posten, Grøndalsvej 3, B260 Viby J, og mærk kuverten "Sproget" – eller send e-mail (opgiv navn og post-adresse) til: sproget@jp.dk